

<https://doi.org/10.15407/sofs2026.03.148>

«СТІЙКІСТЬ НАУКОВОЇ СПІЛЬНОТИ УКРАЇНИ»: XXXI МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ МОЛОДИХ ІСТОРИКІВ НАУКИ, ТЕХНІКИ І ОСВІТИ ТА СПЕЦІАЛІСТІВ

24 квітня 2026 р. у межах Міжнародного молодіжного симпозіуму з історії науки, техніки та освіти «Пріоритети української науки» відбулася XXXI Міжнародна наукова конференція молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів на тему «Стійкість наукової спільноти України». У зв'язку із воєнним станом, оголошеним унаслідок російсько-української війни, конференцію проведено в режимі онлайн. Організаторами конференції стали: Національна академія наук України, ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України» (ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України), Українське товариство істориків науки, Рада молодих учених МОН України, Навчально-науковий Київський інститут залізничного транспорту Національного транспортного університету, Державний політехнічний музей ім. Бориса Патона при Київському політехнічному інституті ім. Ігоря Сікорського, Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України, Меморіальний музей О.В. Палладіна, Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара, Музей історії Дніпровського національного університету ім. Олеся Гончара, Черкаський державний технологічний університет, Державний музей авіації імені О.К. Антонова Національного університету «Київський авіаційний інститут».

Цитування: Литвинко А.С., Солдатова Г.В. «Стійкість наукової спільноти України»: XXXI Міжнародна наукова конференція молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів. *Наука та наукознавство*. 2026. № 3 (133). С. 148—154. <https://doi.org/10.15407/sofs2026.03.148>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2026. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

Відкриваючи конференцію, голова оргкомітету, доктор історичних наук, завідувач відділу історії та соціології науки і техніки ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України А.С. Литвинко зазначила, що професійна спільнота істориків науки й техніки України вважає тематичні молодіжні конференції з історії науки й техніки суттєвим фактором сприяння розвитку пізнавальної діяльності молоді в контексті суспільних цінностей і проводить ці заходи щорічно. Такий підхід є актуальним, оскільки значущість творчої, інтелектуальної діяльності у науці, так само, як у мистецтві, кінематографії, театрі, живописі й літературі, полягає у формуванні глибокого інтересу людини до процесів навколишнього світу, їх дослідження, відображення та опису. Тому необхідно проводити широку популяризацію науки й техніки та їх історії, акцентувати увагу на необхідності всебічної підтримки наукової галузі загалом, незалежно від очікуваних у найближчій перспективі результатів. Адже проривні практичні ідеї та здобутки з'являться тоді, коли формуватимуться сприятливі суспільні умови [1—2].

Про необхідність посилення впливу науково-світоглядних концепцій на формування дослідницько-інноваційної культури майбутніх фахівців і науковців під час їх навчання у закладах вищої освіти йдеться у науково-аналітичній записці, надісланій фахівцями ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України до органів державної влади, де виділено фактори, що відчутно впливають на формування наукового світогляду та дослідницько-інноваційної культури майбутніх фахівців і науковців: рівень та обсяги викладання дисципліни «Історія науки й техніки»; рівень наукоємності вищої освіти як індикатор можливостей набуття студентами та аспірантами дослідницьких навичок завдяки їх особистій участі у реальному науково-дослідному процесі; радикальні зміни у кількісному та якісному складі студентства та аспірантів, а також активне запровадження ринкових відносин у надання навчальних послуг.

А.С. Литвинко звернула увагу й на думку соціологів, які підкреслюють, що вивчення науки спочатку в школі, а потім на вищих рівнях освіти є одним із найбільш значущих чинників підвищення рівня довіри до науки. Наприклад, дослідження *Wellcome Global Monitor* дало змогу виокремити два фактори, пов'язані з довірою до вчених: це освіта громадян і їхня довіра до національних інституцій [3].

Зважаючи на це, конференція стала традиційним майданчиком для обговорення численних питань розвитку науки: значення науки для суспільної практики та подолання труднощів кризових періодів; наука й техніка як феномен національної та світової культури; світоглядне та патріотичне значення історії науки й техніки; пріоритетні результати вчених України в галузі природничих, технічних і суспільних наук; історична біографістика вчених і організаторів науки; популяризація

науки та музеєзнавство; науковий підхід до збереження історичної наукової спадщини; шляхи підвищення престижу інтелектуальної праці та професії вченого; соціальні виклики сучасного технологічного світу; наука для відбудови та сталого розвитку України.

Програма конференції містить 80 доповідей, поданих 95 учасниками, серед яких 26 докторів і 26 кандидатів наук, аспіранти та молоді дослідники. Серед авторів матеріалів конференції — відомі вчені (академіки, доктори та кандидати наук, професори й доценти) та молоді дослідники (докторанти, аспіранти, магістри, студенти), що сприяє ефективному обміну досвідом наукової праці та втілює підхід до навчання протягом усього життя.

Учасники представляли 12 міст України, Румунії, Канади та США. Це Київ (53), Дніпро (1), Краматорськ (1), Кропивницький (4), Одеса (2), Тербовля (2), Тернопіль (1), Харків (18), Черкаси (2), Монреаль (Канада) (2), Брашов (Румунія) (8), Космічний центр імені Кеннеді (штат Флорида, США) (1).

У засіданнях брали участь співробітники 35 організацій, зокрема 9 наукових установ (8 українських та 1 закордонна) — Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України; ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України; Інститут фізики НАН України; Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського; Інститут архівознавства Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського; Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова»; Центральний державний науково-технічний архів України (м. Харків); Космічний центр ім. Джона Кеннеді (США). 16 закладів вищої освіти (12 українських та 4 закордонних) — Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара; Київський національний університет будівництва і архітектури; Навчально-науковий Київський інститут залізничного транспорту Національного транспортного університету; Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова; Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка; Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (м. Кропивницький); Донецький державний університет внутрішніх справ (м. Кропивницький); Черкаський державний технологічний університет; Київський столичний університет ім. Бориса Грінченка; Трансільванський університет (м. Брашов, Румунія); Ioan Meșotă National College (м. Брашов, Румунія); Hans Mattis Teutsch High School of Plastic Art (м. Брашов, Румунія); Університет Макгілла (м. Монреаль,

Канада). 2 середні спеціальні навчальні заклади (українські) — Відокремлений структурний підрозділ «Одеський автомобільно-дорожній фаховий коледж Національного університету «Одеська політехніка»; Тербовлянський фаховий коледж культури і мистецтв. 4 музеї (2 українські та 2 закордонні) — Державний політехнічний музей ім. Бориса Патона при Київському політехнічному інституті ім. Ігоря Сікорського; Державний музей авіації ім. О.К. Антонова Національного університету «Київський авіаційний інститут»; Casa Mureșenilor Museum, Будинок-музей Мурешень (м. Брашов, Румунія). 3 бібліотеки (українські) — Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського; Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України; Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського». 3 науково-просвітницькі організації (українські) — Українське товариство істориків науки; ГО «Національна Академія наук вищої освіти України», Міжнародне Енциклопедичне бюро з фізики. 1 підприємство — ТОВ «НВП Краматорський завод енергетичного машинобудування».

На початку конференції заслухано блок пленарних доповідей: «Молодіжні конференції з історії науки і техніки як фактор сприяння розвитку пізнавальної діяльності молоді в контексті суспільної цінності» (Литвинко А.С., ІДНТПН ім. Г.М. Доброва НАН України та Українське товариство істориків науки); «Сальтаціоністська концепція в системній теорії макроеволюції» (Пилипчук О.Я., ГО «Національна Академія наук вищої освіти України»); «EPMagazine project — learning based on intercultural exchange of experience on topics of history of science and technology» (Elena Helerea, Monica Cotfas, Anita Andronova, Mariana Dumescu, науково-освітні установи Румунії: Transilvania University of Brasov; Gh Mesota High School of Brasov; Hans Mattis Teutsch High School of Plastic Art, Braşov, Romania); «I.A.R Brasov plants (romanian aeronautical industry) — 100 years since their foundation» (Traian Dumbraveanu, Laura Leluțiu, Pavel Manea, Daniel Marius Calin, науково-освітні установи Румунії: Casa Muresenilor Museum; Transilvania University of Brasov, Brasov, Romania); «CUE (collaborative Ukrainian experiment) — an example of a historic applied global collaborative initiative» (P. Chetirkin, Kennedy Space Center, USA); «Освітня програма українсько-американського космічного експерименту в історичному аспекті» (Назаренко В.І., Головань Д.Р., Інститут біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України; Університет Макгілла, м. Монреаль, Канада); «Професор М. Г. Ротмістров — забута сторінка науково-освітньої агрономії в Україні (Вергунов В.А., директор Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України); «Знай наших, або До чого приводять “необережні” мрії. Авто від двигунів до дизайну» (Писаревська Н.В., директор Державного політехнічного музею ім. Бориса Пато-

на при НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського»); «Історія авіації України крізь призму виставкових проєктів: з досвіду роботи державного музею авіації імені О. К. Антонова (2024—2026)» (Лавренко В.С., директор Державного музею авіації ім. О.К. Антонова Національного університету «Київський авіаційний інститут»); «Забуті імена української фізики: Чеслав Стефан-Георгій Владиславович Речинський» (Тверитникова О.Є., Гутник М.В., Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»); «Українці Богучарського повіту Воронізької губернії: за статистичними матеріалами перепису населення 1926 року» (Скляр В.М., Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України); «Проблемні питання функціонування фахових періодичних видань» (Савчук В.С., Дніпровський національний університет ім. Олеса Гончара); «Дмитро Іваненко — з плеяди знаменитих фізиків-теоретиків ХХ століття» (Шендеровський В.А., Полевецька О.В., Інститут фізики НАН України, Міжнародне Енциклопедичне бюро з фізики); «Про розвиток і досягнення берегознавства в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова» (Шуйський Ю.Д., Одеський національний університет імені І.І. Мечникова); «До історії Харківської обсерваторії: наукова біографія метеоролога Сергія Семілетова (1879—1943)» (Балишев М.А., директор Центрального державного науково-технічного архіву України); «How does the philosophy of theories unify the history of sciences with the complexity of their theories» (Gabovich O.M., Institute of Physics of the National Academy of Sciences of Ukraine; Kuznetsov V.I., Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Ukraine); «Розробки українських вчених з використання лікарської рослинної сировини (1941—1944)» (Гамалія В.М., Руда С.П., ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України); «Україна біля витоків сучасного виробництва труб» (Корнієнко О.М., ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України); «Educational and preventive dimensions of early-life exposure to antimicrobial agents and their impact on child neurodevelopment: an analytical revive» (Chala Y., Adamchuk-Chala N., McGill University, Montreal, Canada; Nazarenko V., Palladin Institute of Biochemistry of the NAS of Ukraine); «Integrating Sukhomlinskyi's holistic pedagogy with situated cognition for enhanced french language learning» (Chala Y., Adamchuk-Chala N., McGill University, Montreal, Canada; Nazarenko V., Palladin Institute of Biochemistry of the NAS of Ukraine); «Роль історії науки й техніки у формуванні наукового світогляду здобувачів вищої освіти» (Дефорж Г.В., Центральноукраїнський державний університет ім. Володимира Винниченка, м. Кропивницький); «Майбутнє процесу рецензування: інновації, виклики та перспективи» (Живага О.В., ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України); «Розвиток нумізматичних баз даних: контекст епістемологічних і культурних трансформацій у науці» (Пасічник Н., Ріжняк Р.,

Донецький державний університет внутрішніх справ); «Розробка теоретичних і практичних питань права в науковій спадщині Ф.І. Леонтовича» (Пилипчук О.О., ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва НАН України); «Дизайн у контексті національної культури: трансформації та процеси стилеутворення» (Храмова-Баранова О.Л., Черкаський державний технологічний університет).

Зацікавлення викликали також секційні доповіді з історії становлення фізико-математичних, хімічних наук і астрономії в Україні та світі; розвитку технічних наук і технологій в Україні у світовому контексті; історичних досліджень етапів еволюції медико-біологічних, сільсько-господарських наук і наук про Землю, а також суспільно-гуманітарного знання: історичних, філософських, економічних і педагогічних наук.

Традицією симпозіуму стало проведення фахової екскурсії для учасників. Цього року відбулася віртуальна екскурсія до Державного музею авіації ім. О.К. Антонова Національного університету «Київський авіаційний інститут», проведена директором музею, канд. іст. наук В.С. Лавренко, яка викликала захоплення аудиторії змістовним наповненням експозиції музею та героїчними зусиллями колективу музею зі збереження авіаційної спадщини України.

Заходи, до яких належить Міжнародний молодіжний симпозіум з історії науки, техніки та освіти «Пріоритети української науки», стимулюють формування у молоді наукового світогляду, професіоналізму, патріотизму та гордості здобутками попередніх поколінь дослідників, що має особливо важливе значення у кризові, зокрема воєнні, періоди суспільного життя.

А.С. ЛИТВИНКО,
доктор історичних наук, завідувач відділу
історії та соціології науки і техніки
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України»

Г.В. СОЛДАТОВА,
молодий науковий співробітник
відділу історії та соціології науки і техніки
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України»

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Литвинко А.С., Бессалова Т.В. XXIX Всеукраїнська наукова конференція молодих істориків науки, техніки і освіти та спеціалістів на тему «Наука для відбудови України». *Наука та наукознавство*. 2024. № 3 (125). С. 173—177.
2. Литвинко А.С., Бессалова Т.В. «Наука для справедливого миру в Україні»: XXX Міжнародна наукова конференція молодих істориків науки, техніки і

- освіти та спеціалістів. *Наука та наукознавство*. 2025. № 3 (129). С. 150—157. <https://doi.org/10.15407/sofs2025.03.150>
3. Заєць С.В. Довіра до вчених у вимірі міжнародних і національних опитувань. *Наука на наукознавство*. 2025. № 4 (130) С. 23—48. <https://doi.org/10.15407/sofs2025.04.023>

REFERENCES

1. Lytvynko, A.S., & Bessalova, T.V. (2024). The 29th All-Ukrainian Scientific Conference of Young Historians of Science, Technology and Education and Specialists entitled “Science for the Recovery of Ukraine”. *Science and Science of Science*, 3 (125), 173—177 [in Ukrainian].
2. Lytvynko, A.S., & Bessalova, T.V. (2025). “Science for the Fair Peace in Ukraine”: The 30th International Scientific Conference for Young Historians of Science, Technology and Education, and Specialists. *Science and Science of Science*, 3 (129), 150—157. <https://doi.org/10.15407/sofs2025.03.150> [in Ukrainian].
3. Zaiets, S.V. (2025). Trust in Scientists from the Perspective of International and National Surveys. *Science and Science of Science*, 4 (130), 23—48. <https://doi.org/10.15407/sofs2025.04.023> [in Ukrainian].

Одержано / Received 29.05.2026
Опубліковано / Published 28.09.2026